

BETONG NORGE

ESA-granskingen av statsstøtte til treindustrien

Norsk Ståldag

John Erik Wessel-Reiersen

Oslo, 6 november 2025

BETONG NORGE

ESA saken - bakgrunn

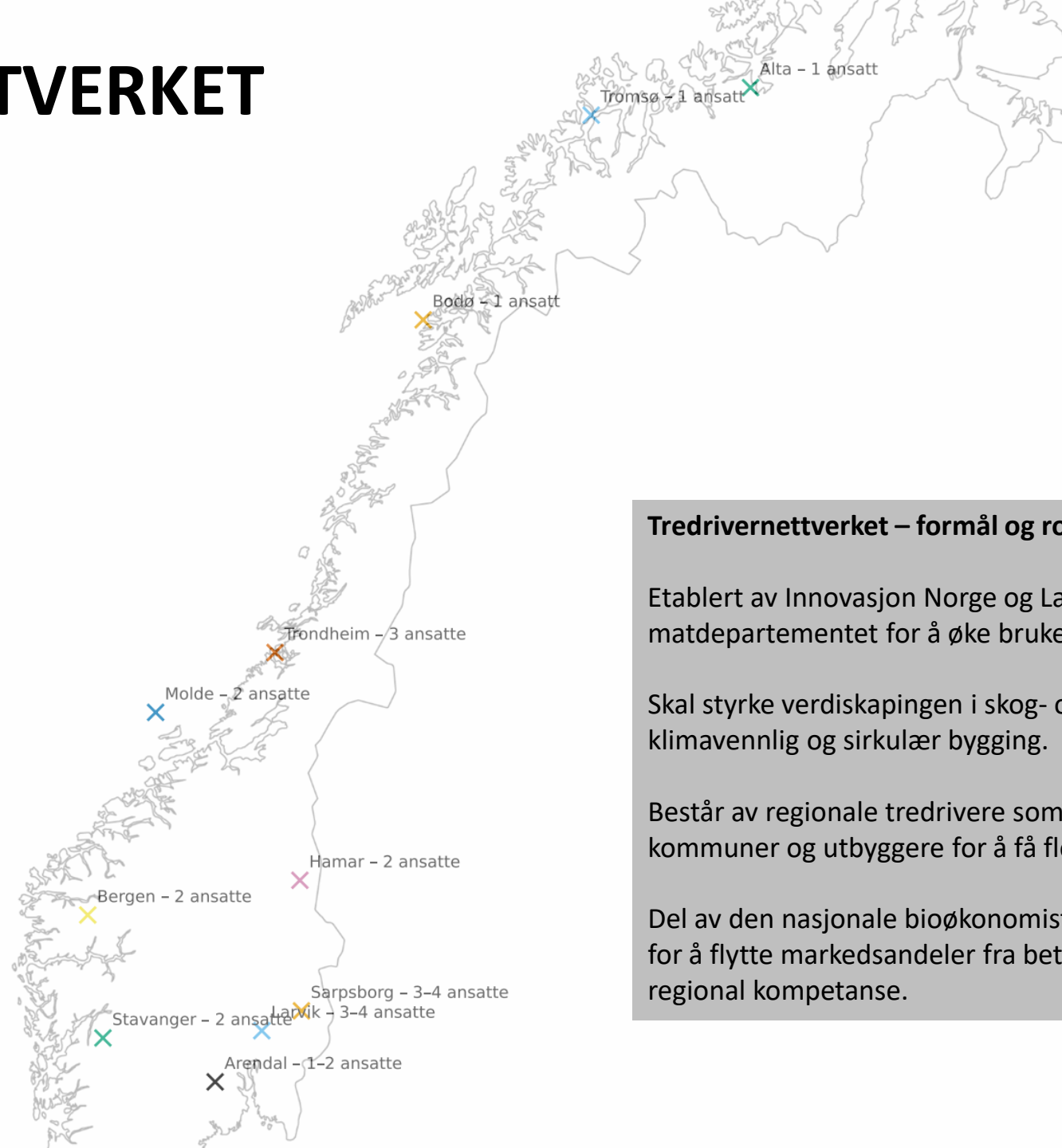
Norge må utnytte sitt konkurransefortrinn som en trenasjon ved å bygge det nye Regjeringskvartalet i tre.

Det mener Anita Krohn Traaseth, direktør i Innovasjon Norge. Da hun fikk se de syv konkurranseutkastene til nytt regjeringskvartal presentert i Aftenposten reagerte hun.

Mai 2017

TREDRIVERNETTVERKET

Tredrivernettsverket – formål og rolle

Etablert av Innovasjon Norge og Landbruks- og matdepartementet for å øke bruken av tre i bygg og anlegg.

Skal styrke verdiskapingen i skog- og treindustrien og fremme klimavennlig og sirkulær bygging.

Består av regionale tredrivere som kobler sammen næringsliv, kommuner og utbyggere for å få flere prosjekter i tre.

Del av den nasjonale bioøkonomistrategien – et virkemiddel for å flytte markedsandeler fra betong og stål til tre, og bygge regional kompetanse.

FYLKESMANNEN
I MØRE OG ROMSDAL

Saksbehandlar, innvalstelefon

rådgivar Christina Qvam Heggertveit, 71 25 81 27

Vår dato
27.09.2018
Dykkar dato

Vår ref.
2012/2990/FMMRCHHE/530
Dykkar ref.

Adresseliste

Referat fra styringsgruppemøte for Tredrivaren i Møre og Romsdal 21.9.2018

Tidspunkt: Fredag 21.09. 2018 kl. 10 – 13.00
Til stede: Gunn Randi Seime, Møre og Romsdal Fylkeskommune
Hallvard Brusethaug, Møre Tre AS, Skognæringsforum
Bjarne Øygard, Innovasjon Norge
Eva Spirdal-Jacobsen, Møre og Romsdal Arkitektforening
Frank Madsøy, Fylkesmannen Møre og Romsdal
Christina Qvam Heggertveit, Fylkesmannen i Møre og Romsdal (referent)

SAKSLISTE

- 6/18 Søknad om midler innleie av konsulentbistand til ridehall i massivtre fra Volda Rideklubb**
I søknad datert 5.9.18 søker Volda Rideklubb om støtte til å leie inn konsulethjelp fra Green Advicers til å bygge en ny ridehall med utstrakt bruk av limtre. Tilbudet fra Green Advicers gjelder bistad i tidlig fase og har en øvre ramme på kr 55.000.
- 8/18 Forespørsel fra Stranda kommune om støtte til planlegging av ny brannstasjon i tre.**
Stranda kommune har vedtatt å bygge ny brannstasjon i Geiranger. Den vedtatte plasseringen ligger ovenfor flodbølgesona, men medfører en problemstilling ift snø-/vindtrykk fra andre siden av dalføret. Brannsjefen og ordføreren er positive til å bygge i tre. Blant flere hensyn i planleggingen er det estetiske viktig, siden dette ligger i et verdensarv- og landskapsvernområde. Inge Bjørdal i Stranda spør om dette prosjektet vil egne seg som et forbildeprosjekt i Tredriverens kompetanseprogram? Kan det være interessant å se på løsninger med heltre/massivtre i forhold til trykkbelastningen som dette bygget må kunne tåle?

Vedtak: Styringsgruppa mener at dette er et godt prosjekt å følge videre opp gjennom kompetanseprogrammet til Tredrivaren.

Med hilsen

Frank Madsøy
Landbruksdirektør

Christina Qvam Heggertveit

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur.

INVESTERINGSTILSKUDD FOR FORETAK I LANDBRUKET

Topptilskuddet for driftsbygninger
15–25 % høyere tilskudd dersom bønder bygger i massivtre i
stedet for betong eller stål.

Avsluttet i 2025, antatt på grunn av ESA klagen.

- Ordningen vrir konkurransen fordi den premierer materialvalg fremfor funksjonelle eller klimamessige resultater.
- Den diskriminerer betong og stål, selv om disse ofte har lavere klimagassutslipp over levetiden eller bedre driftssikkerhet og brannsikkerhet.
- Tiltaket svekker teknologinøytralitet og kan føre til u hensiktsmessig ressursbruk og politisk styrt markedsvridning snarere enn reell bærekraft.

PÅVIRKNING AV POLTITIKKUTFORMING

Ved å etterspørre miljødeklarasjoner, EPDer, på enkelte bygningselementer eller materialer, vil muligheten for å velge gode miljøløsninger bli bedre. Det vil også bevisstgjøre leverandørene. Tre, som er et fornybart og klimavennlig materiale, vil inngå som del av løsningen for å oppfylle ambisiøse klimakrav.

Selv om Tredrivernetverket formelt ble etablert som et nærings- og innovasjonsprosjekt, har det i praksis hatt en tydelig politisk og strategisk dimensjon.

En del av mandatet har vært å:

- Påvirke kommuner og fylkeskommuner til å ta inn mål og føringer for økt bruk av tre i sine kommune- og reguleringsplaner, samt i konkrete anskaffelsprosjekter
- Bidra til endringer i retningslinjer og praksis som gjør det enklere å velge tre i offentlige byggeprosjekter.
- Skape og underbygge (statlige) nasjonale mål, trestrategier og bioøkonomiske satsinger, som igjen påvirker endringer i lovverk og forskrifter.

FORBEREDELSE AV ESA KLAGEN

2020
Begjæring om utlevering av alt materiale om Tredriverne fra Innovasjon Norge, Statsforvalterne og Fylkeskommunene. Ca 3000 dokumenter, mye av det overraskende.

2021
Engasjerte to masterstudenter i samfunnsøkonomi som systematiserte materialet

☐ Navn	Status	Endringsdato	Type
23-1 Innovasjon Norge	✓	19.06.2025 18:07	Filmappe
23-2 Agder Fylkeskommune	✓	19.06.2025 18:07	Filmappe
23-2-1 Fylkesmannen i Agder	✓	19.06.2025 18:07	Filmappe
23-3 Viken Fylkesråd	✓	19.06.2025 18:07	Filmappe
23-3-1 Fylkesmannen i Oslo og Viken	✓	19.06.2025 22:18	Filmappe
23-4 Vestfold og Telemark Fylkaskommune	✓	19.06.2025 18:07	Filmappe
23-4-1 Fylkesmannen i Vestfold og Telemark	✓	19.06.2025 18:07	Filmappe
23-5 Innlandet fylkeskommune	✓	19.06.2025 18:07	Filmappe
23-5-1 Fylkesmannen i Innlandet	✓	19.06.2025 18:08	Filmappe
23-6 Møre og Romsdal Fylkeskommune	✓	19.06.2025 18:08	Filmappe
23-6 Møre og Romsdal Fylkeskommune	✓	19.06.2025 18:08	Filmappe
23-6-1 Fylkesmannen i Møre og Romsdal	✓	19.06.2025 18:08	Filmappe
23-7 Nordland Fylkeskommune	✓	19.06.2025 18:08	Filmappe
23-7-1 Fylkesmannen i Nordland	✓	19.06.2025 18:08	Filmappe
23-8 Rogaland Fylkeskommune	✓	19.06.2025 18:08	Filmappe
23-8-1 Fylkesmannen i Rogaland	✓	19.06.2025 18:08	Filmappe
23-9 Troms og Finnmark Fylkaskommune	✓	19.06.2025 22:18	Filmappe
23-9 Troms og Finnmark Fylkeskommune	✓	19.06.2025 18:08	Filmappe
23-9-1 Fylkesmannen i Troms og Finnmark	✓	19.06.2025 18:08	Filmappe
23-10 Vestland Fylkeskommune	✓	19.06.2025 18:07	Filmappe
23-10-1 Fylkesmannen i Vestland	✓	19.06.2025 18:07	Filmappe
23-11 Oslo Kommune	✓	19.06.2025 18:07	Filmappe
23-12 skogeierforbundet	✓	19.06.2025 22:18	Filmappe
23-99 Til Grette - referanser	✓	19.06.2025 22:18	Filmappe
Bakgrunnsmateriale	✓	19.06.2025 22:18	Filmappe
BIBM rapport på skogindustrien - draft	✓	19.06.2025 18:08	Filmappe
Brev og maler	✓	19.06.2025 22:18	Filmappe
briefing 7 april - medlemsbedrifter	✓	19.06.2025 22:18	Filmappe
Etterforskning	✓	19.06.2025 22:18	Filmappe
GRETE	✓	05.10.2025 11:48	Filmappe
Klima og Miljødirektoratet	✓	19.06.2025 22:18	Filmappe
Klimasats	✓	19.06.2025 22:18	Filmappe
Kommunikasjon	✓	19.06.2025 22:18	Filmappe
Landbrukssektoren	✓	19.06.2025 22:18	Filmappe
Moholt 50 50 og Veidekke - påstander om reduserte utslipp	✓	19.06.2025 18:09	Filmappe
NESO i samarbeide med Innovasjon Norge seminar	✓	19.06.2025 22:18	Filmappe
Norwegian Wood Cluster 2021	✓	19.06.2025 22:18	Filmappe

ESA KLAGEN

2021

Inngikk avtale med Norsk Stålforbund om samarbeid

Engasjerte Advokatfirmaet Grette

Et 17 siders brev, inkl ca 200 sider vedlegg til klagen ble sendt til ESA i april 2021

To the President and Members of the EFTA Surveillance Authority

Joint complaint on behalf of

the Precast Concrete Association

and

the Steel Association

against

the Kingdom of Norway

illegal State Aid

re

Wood Schemes

Filed by email: state.aid@eftasurv.int

Oslo, 7 April 2021

Grette

KORT FREMSTILLING – KLAGEN TIL ESA/EFTA

Betongelementforeningen og Norsk Stålforbund representeres
av Advokatfirmaet Grette v/ Odd Stemsrud

Påstått ulovlig statsstøtte fra norske myndigheter til
treindustrien, i strid med artikkel 61 i EØS-avtalen.

- Tretilskuddet i landbruket der bønder får inntil 20 % ekstra støtte ved bruk av tre som byggemateriale.
- Tre drivernettverket statlig og fylkeskommunalt finansierte markedsføringsaktører som skal øke bruken av tre i bygg.

To the President and Members of the EFTA Surveillance Authority

Joint complaint on behalf of

the Precast Concrete Association

and

the Steel Association

against

the Kingdom of Norway

illegal State Aid

re

Wood Schemes

Filed by email: state.aid@eftasurv.int

Oslo, 7 April 2021

Grette

OMFATTENDE KORESPONDANSE MELLOM STATEN OG ESA

2021 - 2024

Minst 12 brev mellom ESA og Staten, der vi stort sett har kommentert alle påstandene fra staten. Vi fant i hovedsak mye feilinformasjon, og generelt mye tilbakeholdt informasjon

Staten og ESA har brukt 700-1000 timeverk på dette arbeidet før etterforskningen formelt ble iverksatt

Samrøret mellom Innovasjon Norge og kommersielle aktører i treindustrien er mer omfattende og systematisk enn vi trodde innledningsvis;

- *Offentlige midler til private treaktører uten konkurranse.*
- *Innovasjon Norge koordinerte nettverk som markedsførte tre.*
- *Tredrivere med egeninteresse påvirket kommuner og fylker.*
- *Manglende kontroll og habilitetsgrenser.*
- *Konkurranssevridning – tre ble favorisert framfor betong og stål.*

Nr	Dato	Kontekst	Hovedinnhold / argumenter
0	7. apr 2021	Original klage	Påstand om ulovlig statsstøtte til treindustrien gjennom 1) topptilskuddet for driftsbygninger i tre og 2) tredrivernetverket finansiert av Innovasjon Norge. Ber ESA åpne formell sak.
1	okt 2021	Etter Norges svar 31. aug 2021	Utdyper at tilskuddet gir treindustrien selektiv fordel. Dokumenterer markedsvridning mot massivtre og svekket konkurranse for betongelementer.
2	4. nov 2021	"Additional Observations"	Viser hvordan Innovasjon Norge bekrefter at ekstra tilskudd bare gis hvis hovedkonstruksjonen bygges i tre ("lock-in-effekt"). Anføres at dette er i strid med teknologinøytralitet.
3	14. jan 2022	"Clarification Note"	Avklarer at klagen ikke gjelder landbrukssektoren generelt, men markedspåvirkningen i bygge- og materialsektoren. Henviser til art. 61 (1) EØS og ESA-praksis om indirekte støtte.
4	21. sep 2022	Kommentar til ESAs "Preliminary Assessment" (25 aug 2022)	Kritiserer ESA for å undervurdere konkurransevridning. Ber om åpning av formell etterforskning og fremlegger nye tall for markedsandeler og prisutvikling.
5	16. jun 2023	Etter Norges svar 4. mai 2023	Dokumenterer at tredriverne fungerer som økonomiske aktører med egeninteresse. Ber ESA vurdere nettverket som statsstøtteordning.
6	mai 2024	Etter åpning av formell etterforskning (20 mar 2024)	Oppdaterer ESA på nye bevis: koblinger mellom Innovasjon Norge, fylkeskommuner og kommersielle treaktører. Viser til konkrete prosjekter påvirket av tredriverne.
7	4. feb 2025	Svar på ESAs brev 9. jan 2025	Oppsummerende merknader. Fremholder at tredrivernetverket er et politisk motivert virkemiddel for å flytte markedsandeler, og ber ESA avsi negativ avgjørelse mot Norge.

ESA ØNSKER NÅ Å AVKLARE

- Om Norge har gitt økonomiske fordeler til treindustrien som utgjør statsstøtte.
- Om Innovasjon Norge og fylkeskommunene har opptrådt som kanaler for selektiv støtte.
- Om ordningene har vridd konkurransen i byggematerialmarkedet.
- Om støtten kan forsvares som miljø- eller distriktsformål, og i så fall om den er forholdsmessig.
- Om det foreligger grunnlag for krav om tilbakebetaling.

Konferanse

Klimavennlig bygging
og planlegging i nord

17. november 2021
Scandic Hotel Alta

KONKRET

- Tredriverens rolle i kunnskapskartlegging– ESA ber Norge forklare hvordan tredriverne konkret **“map the absence of knowledge”** slik det står i de norske kommentarene til åpningen (s. 20).
- Rolle i forstudier og prosjekter– Klargjør hvordan tredriverne deltar i **“feasibility studies more closely centred on specific projects”** vs. studier som ikke er knyttet til konkrete byggeprosjekter (s. 21).
- Administrativ prosess fram til enkeltgodkjenning av bygg– Beskriv hvordan myndigheter og tredriverer håndterer **“individual authorisation for individual building projects”**, jf. s. 21 i Norges tidligere merknader.
- Kobling til finansiering og støtteordninger– ESA ønsker redegjørelse for hvordan **tredriverens aktiviteter kobles til finansiering fra Innovasjon Norge, fylkeskommuner og statsforvaltere** – og om dette innebærer selektiv støtte.
- Videre dokumentasjon– ESA varsler at de kan be om mer informasjon om **“the effect of trade”** og **“compatibility assessment of the financing of the focal points”** – altså hvordan støtten påvirker konkurransen mellom materialsektorene og om den kan forsvares etter art. 61 (3)(c) EØS.

Konferanse

Klimavennlig bygging
og planlegging i nord

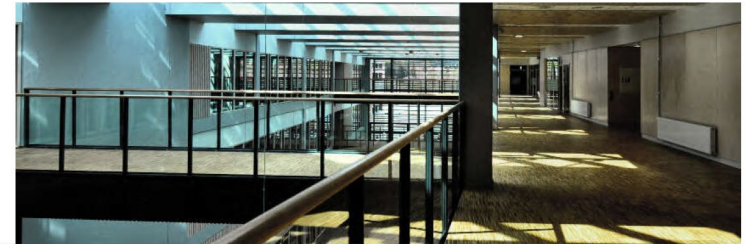
17. november 2021
Scandic Hotel Alta

VURDERING

ESA har åpnet formell etterforskning (mars 2024) og sendt ny forespørsel januar 2025.

Det betyr at de har *tilstrekkelig grunn til tvil* om hvorvidt Norge har brutt EØS-reglene for statsstøtte.

Dette er et sterkt signal: ESA åpner ikke fase II-etterforskning uten substansielle indikasjoner på ulovlig støtte.

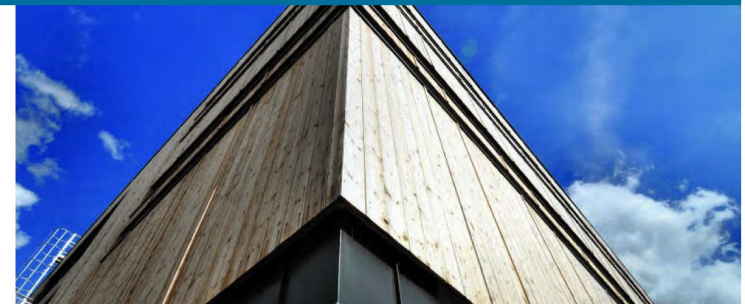

TRE FOR BYGG OG BYGG I TRE

Kunnskapsgrunnlag for økt bruk
av tre i offentlige bygg

01.03.2013

Analysedokument fra Strategi- og
utviklingsavdelingen

BETONG NORGE

www.betong.no